

Ympäristöministeriölle

Lausuntopyyntö pohjavesien suojeluun myönnettävästä valtionavustusasetuksesta

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua pohjavesien suojeluun myönnettävästä valtionavustusasetuksesta

Valtion tuesta erityisesti elinkeinoille

Valtionavustuslaissa säädetään valtionavustusten myöntämistä koskevista perusteista ja menettelyistä. Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustus voidaan lain 7 §:n 3 momentin mukaan myöntää saajalle sen omaan toimintaan tai hankkeeseen taikka käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen. Viranomaisella tulee olla riittävä harkintamahdollisuus pohjavesiin vaikuttavissa tai niiden suojeluun liittyvissä hankkeissa. Nämä hankkeet voivat olla myös hankkeita, joilla ennalta ehkäistään riskejä pohjavesien osalta.

Mikäli myönnettävässä avustuksessa tuetaan taloudellista toimintaa, sovelletaan avustukseen EU:n valtiontukisäännöksiä. Yritystoiminnalle myönnettävät valtiontuet ovat EU-oikeuden mukaan lähtökohtaisesti kiellettyjä (SEUT 107 artiklan 1 kohta), sillä yritykselle myönnettävä julkinen tuki voi antaa sille muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna valikoivaa taloudellista etua, mikä voi vääristää sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. Pohjavesien suojeluun liittyvät hankkeet eivät ole hankkeita, joilla on kilpailuneutraaliteetin kanssa tekemistä. Yleensä hanke kohdistuu haittojen ehkäisemiseen, ei taloudellisen tuloksen tavoitteluun.

Julkiset tuet yritystoiminnalle voivat kuitenkin olla sallittuja silloin, kun niillä edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja SEUT-sopimuksessa määriteltyjä tavoitteita. Euroopan unionin (EU) ympäristöpolitiikka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 191 artiklaan. Sen tavoitteena on ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen sekä ihmisten terveyden suojelu. Pohjavesiensuojelu täyttää SEUT-sopimuksen kriteerit, vaikka sitä myönnettäisiin yritystoiminnalle. Pohjavesiensuojelulla ei myöskään ole vaikutuksia EU:n sisämarkkinoille, koska suojelu on paikallista toimintaa.

Vaikutukset ympäristölle

Valtionavustusta voitaisiin jatkossa myöntää suojelusuunnitelmien laatimisen lisäksi erilaisiin pohjavesien suojelua edistäviin hankkeisiin ja selvityksiin, millä voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus pohjavesien tilaan tai ihmistoimintansa aiheutuvien riskien hallintaan. Asetuksen 4 §. lueteltaisiin avustettavat hankkeet. Tämä luettelo ei saisi olla tyhjentävä, vaan pykälään pitäisi myös jättää tulkinnan varaa viranomaisille.

Pykälän 2 kohdan mukaan avustusta voitaisiin lisäksi myöntää hankkeisiin, joissa parannetaan tai ylläpidetään pohjavesien tilaa. Sellaisia voisivat olla esimerkiksi pohjavesialueilla sijaitsevien isännättömien vanhojen soranottoalueiden jälkihoitoon ja kunnostamiseen liittyvät hankkeet, joilla poistettaisiin pohjaveteen kohdistuvaa pilaantumisriskiä. Kohdassa tulisi jättää harkinnanvaraiseksi myös sellaiset hankkeet, joissa vaikutukset eivät suoraan kohdistu pohjaveden tilaan. Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi metsätalouteen liittyvät ojien kunnostukset, joissa pohjavesialueilla sijaitsevia ojia ennallistamalla parannetaan luonnon monimuotoisuuden lisäksi pohjavesien määrällistä ja laadullista tilaa.

Suomen ympäristökeskuksen julkaisun, metsätalouden pohjavesivaikutukset (2022), mukaan ojien kunnostuksille ei pohjavesialueilla saada lupaa ennen kunnostuksille tehtyjä vaikutusarvioita.

Pykälän 3 kohdan perusteella avustusta voitaisiin myöntää hankkeisiin, joilla edistetään pohjaveden riskinhallintaa, kuten eri toimintatapojen, toimintamallien, tietojen käytön edistämisen tai pohjaveden seurannan kehittämistä. Pykälän 4 kohdan mukaan valtionavustusta voitaisiin myöntää myös selvityksiin, joilla lisätään tietoa pohjavesien suojelun edistämiseksi. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi pohjavesialueiden rakenneselvityksiä ja mallintamista. Edellä olevat ovat hyviä kirjauksia. Pohjavesiin on vaikutusta myös hankkeilla, joilla ei aina ole suoraan osoitettavissa olevia vaikutuksia. Pykälän osalta olisi hyvä avata mahdollisuuksia tukea mallinnuksia, joilla vaikutetaan esimerkiksi kaivosteollisuudessa pintavalumiin tai veden virtaussunnaan muutoksiin. Sama koskee myös edellä mainittuja ojien ennallistamistoimia. Usein näillä on myös vaikutusta pohjavesiin.

Pohjavesien suojelun kannalta haasteita luo etenkin kaupunkialueilla myös rakentaminen, ja pohjavesialueille sijoittuvilla asemakaava-alueilla on tärkeää, että pohjavedelle kohdistuvat vaikutukset on arvioitu mahdollisimman hyvin. Asemakaava-alueille tehtäviä pohjavesiselvityksiä varten voisi olla myös hyödyllistä olla olemassa tukiväline, joka varmistaisi tehtyjen selvitysten laatua ja minimoisi rakentamisesta aiheutuvia riskejä.

Helsingissä 24.3.2025

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja,

lisätiedot tukijärjestelmä

Lisätietoja, pohjavedet

Harri Turtiainen

Pohjavesiasiantuntija, FM

harri.turtiainen@vantaanjoki.fi

Puh. 044 322 4210